

KS. JAN WAL
Wydział Teologiczny UPJPII

ZWIĄZKI KS. PROF. DR. HAB. RYSZARDA KAMIŃSKIEGO
Z KRAKOWSKIM ŚRODOWISKIEM TEOLOGICZNYM

Wystąpienie na sympozjum
„W trosce o teologię pastoralną i duszpasterstwo”

Ks. prof. dr hab. Ryszard Kamiński jest jednym z niezwykle cenionych specjalistów w Polsce w zakresie teologii pastoralnej, a równocześnie jednym z najbardziej znanych i szanowanych nauczycieli akademickich Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Można powiedzieć, że jego nazwisko stanowi najlepszą wizytówkę uczelni. Pragnę zwrócić w tym miejscu uwagę na cztery sprawy o tym decydujące. Pierwszą z nich jest rozległa wiedza i erudycja Księdza Profesora. Dotyczy ona nie tylko samego przedmiotu teologii pastoralnej, ale także ogólnej wiedzy humanistycznej. Ks. Kamiński w swoich pracach badawczych z zakresu teologii pastoralnej wiele uwagi poświęcił także sprawom metodologicznym. Liczne prace naukowe pisane pod jego kierunkiem noszą na sobie znamię wysokich standardów metodologicznych, zarówno w aspekcie pogłębienia tematycznego, sposobów odwoływania się do pozycji bibliograficznych, jak i kultury języka. Ksiądz Profesor jest również cenionym inicjatorem życia naukowego. Organizowane przez niego sympozja i konferencje naukowe cechuje z jednej strony dobór kompetentnych prelegentów, z drugiej zaś konsekwentne realizowanie nakreślonego porządku obrad i przestrzeganie merytoryczności dyskusji naukowych. Posiada także umiejętność współpracy z innymi ludźmi, o czym świadczą liczne zbiorowe pozycje naukowe, redagowane i publikowane pod jego kierunkiem. Nie można w tym miejscu pominąć kwestii standardów etycznych w nauce, do których Ksiądz Profesor przywiązuje zawsze ogromną wagę. W tym względzie nie idzie nigdy na żadne kompromisy, kierując się wyłącznie zasadami obiektywizmu, rzetelności i odwagi intelektualnej.

1. CHARAKTERYSTYKA
KRAKOWSKIEGO ŚRODOWISKA TEOLOGICZNEGO

Krakowskie środowisko teologiczne należy do najstarszych tego typu środowisk w Polsce. Diecezja krakowska wraz z archidiecezją gnieźnieńską oraz biskupstwami we Wrocławiu i Kołobrzegu powstały po Zjeździe Gnieźnieńskim w 1000 r. Gdy chodzi o czas powstania, wcześniejsze na ziemiach polskich jest tylko biskupstwo

misyjne w Poznaniu, erygowane 32 lata wcześniej, w 968 r. Diecezja krakowska obejmowała swym zasięgiem znaczne obszary południowej (poza Śląskiem), centralnej i wschodniej Polski piastowskiej. W Krakowie w roku 1397 powstał pierwszy w Polsce Wydział Teologiczny w Akademii Krakowskiej, nazwanej później Uniwersytetem Jagiellońskim. Z wydziałem tym były związane takie postacie, jak: św. Jan Kanty, św. bp Józef Sebastian Pelczar czy św. papież Jan Paweł II. Po bezprawnym usunięciu Wydziału Teologii z Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1954 r., Wydział Teologiczny działał w ramach Krakowskiego Seminarium Duchownego, podniesiony z czasem do rangi Papieskiego Wydziału Teologicznego (1959), potem Papieskiej Akademii Teologicznej (1981), wreszcie, jedynego, jak dotychczas, poza Rzymem, Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II (2009)¹.

W 1924 r. powołano we Lwowie do istnienia Polskie Towarzystwo Teologiczne. Po przerwie wojennej, podczas ogólnopolskiego zjazdu członków Towarzystwa, zorganizowanego w roku 1946 w Lublinie, dokonano połączenia PTT ze Związkiem Polskich Zakładów Teologicznych. Odtąd zjednoczone towarzystwo miało występować jako Towarzystwo Polskich Teologów im. św. Jana Kantego. Zjednoczenie towarzystw trwało krótko i w tym samym roku Towarzystwo zostało zarejestrowane jako Polskie Towarzystwo Teologiczne w Krakowie². Wpływ na taki stan rzeczy miały władze komunistyczne, które ograniczyły zasięg oddziaływania Polskiego Towarzystwa Teologicznego tylko do obszaru archidiecezji krakowskiej.

Po odzyskaniu suwerenności w 1989 r. działalność tego Towarzystwa ponownie rozszerzono na całą Polskę, umożliwiając – dzięki zmianom statutowym – uczestnictwo w jego pracach także teologom świeckim. Obecnie krakowskie środowisko teologiczne należy do najbardziej licznych i dynamicznych środowisk teologicznych w kraju. Decydują o tym dwa czynniki. Po pierwsze – diecezje metropolii krakowskiej (Kraków, Tarnów, Kielce, Bielsko-Biała) należą, obok Przemyśla i Rzeszowa, do tzw. zagłębia powołaniowego w Polsce. Po wtóre – Kraków jest siedzibą bardzo wielu zakonów i zgromadzeń zakonnych, zarówno męskich, jak i żeńskich. Warto wspomnieć, że w Krakowie działają obecnie dwie wyższe uczelnie: kościelna – Uniwersytet Papieski Jana Pawła II i katolicka – Akademia Ignatianum (początki tej jezuickiej uczelni sięgają 1934 r.)³. Funkcjonują tu także liczne wydawnictwa katolickie: Wydawnictwo Archidiecezjalne św. Stanisława Biskupa Męczennika, Wydawnictwo Naukowe UPJPII, Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Teologicznego *Unum*, Wydawnictwo jezuickie WAM, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Instytut Wydawniczy Księża Misjonarzy oraz Wydawnictwo Księża Zmartwychwstańców

¹ Por. <http://upjp2.edu.pl/strona/wce07uabg3> [dostęp: 26.10.2013]; por. także: Z. G r o c h o l e w s k i. *Ośrodki wyższych studiów „kościelnych” i „katolickich”*. Wrocław 2010 s. 11 n. Według kompetentnej informacji kardynała Grocholewskiego, Salamanka, wbrew temu co podaje *Wikipedia*, nie jest uniwersytetem papieskim we właściwym rozumieniu tego słowa.

² *Historia Polskiego Towarzystwa Teologicznego* – zob. <http://www.ptt.net.pl/?id=16> [dostęp: 26.10.2013].

³ *Akademia Ignatianum w Krakowie* – zob. <http://www.ignatianum.edu.pl> [dostęp: 26.10.2013].

Alleluja. Także świeckie wydawnictwa, takie jak: Wydawnictwo „M” czy Wydawnictwo Czuwajmy, publikują wiele pozycji teologicznych i religijnych.

2. WSPÓŁPRACA PROMOCYJNA

W czasach komunistycznych, gdy Papieski Wydział Teologiczny, a potem Papieška Akademia Teologiczna nie były uznawane przez komunistyczne państwo, a nawet sama nazwa uczelni została poddana cenzurze, ks. prof. Ryszard Kamiński chętnie, pomimo ryzyka narażenia się władzy komunistycznej, uczestniczył w promowaniu kadry naukowej krakowskiego środowiska teologicznego, będąc recenzentem doktoratów, habilitacji, a także przewodów profesorskich. Wiązało się to nie tylko z ryzykiem, ale także z trudem i niewygodami, chociażby kwaterunkowymi, bo baza lokalowa uczelni w tych czasach była bardzo skromna, a honoraria miały charakter raczej symboliczny. Starał się także ułatwiać promocję w środowisku krakowskim osób związanych z lubelskim środowiskiem teologicznym. Jego polecenia i merytoryczne oceny naukowe, optujące za rozpoczęciem przewodów habilitacyjnych osób pragnących się habilitować w Krakowie, były zawsze głęboko przemyślane i zasadne, dlatego Rada Wydziału Teologicznego brała je pod uwagę. Wystarczy wspomnieć jego poparcie dla takich przedstawicieli środowiska lubelskiego habilitujących się w Krakowie, jak: Marek Marczewski, Zbigniew Narecki czy ks. Jerzy Kułaczkowski. Ks. prof. Ryszard Kamiński jako wykładowca Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przyczynił się do promocji naukowej wielu kapłanów krakowskich studiujących na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Wspomnę takie osoby, jak: ks. kard. Kazimierz Nycz, ks. bp Jan Szkodoń, ks. prof. Andrzej Zwoliński, aktualny dziekan Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego UPJPII, ks. prof. Jan Szczepaniak, ks. prof. Tadeusz Panuś czy rzecznik prasowy Kurii Krakowskiej ks. Robert Nęcek. Ks. prof. Kamiński zapraszał na Katolicki Uniwersytet Lubelski (oczywiście poprzez sugestie składane Radzie Wydziału Teologii KUL) do recenzowania pisanych u niego prac doktorskich przedstawicieli krakowskiego środowiska teologicznego: ks. prof. Jana Wala, ks. prof. Macieja Ostrowskiego, ks. prof. Tadeusza Borutkę, ks. prof. Andrzeja Baczyńskiego czy ks. prof. Tadeusza Panusia. Sam osobiście uczestniczyłem jako recenzent w promocji habilitacyjnej oraz profesorskiej dziekana Wydziału Teologii KUL, ks. prof. Mirosława Kalinowskiego oraz w przewodach habilitacyjnych: ks. dr. Wiesława Przygody, ks. bp. Wiesława Śmigła, dr. Marka Fiałkowskiego OFMConv czy ks. dr. Dariusza Lipca, byłem też recenzentem wielu doktoratów.

3. WSPÓŁDZIAŁANIE NA POLU WYDAWNICZYM

Chyba niewielu o tym pamięta, że w krakowskim Wydawnictwie „M” ukazała się w roku 2001 książka ks. prof. Ryszarda Kamińskiego *Wprowadzenie do teologii pastoralnej*. Pozycja ta do dziś jest wykorzystywana na naszej uczelni w ramach prowadzonych seminariów z teologii pastoralnej. Przedstawiciele krakowskiego środowiska pastoralistów zostali także zaproszeni do współpracy przy redagowaniu mate-

riałów do I i II tomu podręcznika teologii pastoralnej (ogólnej i szczegółowej, które ukazały się w Lublinie w 2000 i 2002 r.) oraz *Leksykonu teologii pastoralnej* (Lublin 2006). Redaktorem głównym wszystkich tych trzech publikacji był ks. prof. Ryszard Kamiński. Warto też zauważyć, że przybliżał on lubelskiemu środowisku teologicznemu, bądź osobiście, bądź też za pośrednictwem swoich współpracowników, pastoralistów z krakowskiego środowiska teologicznego. Czynił to poprzez zapraszanie ich na sympozja organizowane w KUL-u, których materiały były później publikowane, bądź też poprzez prezentację ich dorobku naukowego na łamach wydawanych przez Towarzystwo Naukowe KUL „Roczników Teologicznych”, z. 6 – Teologia pastoralna, przemianowanych później na „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne”. Przykładami tego są choćby artykuł ks. prof. Ryszarda Kamińskiego *Ks. prof. dr hab. Jan Wal teologiem pastoralistą przełomu XX i XXI wieku* oraz sprawozdanie o Marka Fiałkowskiego z uroczystej sesji w Krakowie, poświęconej ks. prof. dr. hab. Janowi Walowi z okazji czterdziestolecia pracy naukowej (26 czerwca 2008)⁴. Profesorowie krakowskiego środowiska teologicznego byli ponadto często zapraszani przez ks. prof. Kamińskiego do publikowania na łamach wymienionego periodyku swoich osiągnięć naukowych. Z kolei jego osiągnięcia naukowe upowszechniano w Krakowie. Wystarczy wspomnieć, że na przestrzeni lat 1998-2005 pozycja wydawnicza ks. prof. Kamińskiego *Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym* (Lublin 1997) była, na mocy decyzji Rady Podyplomowego Studium Dziennikarskiego PAT w Krakowie, wręczana jako nagroda wyróżniającym się studentom dziennikarstwa.

4. WSPÓŁCZESTNICTWO ORGANIZACYJNE W ŻYCIU NAUKOWYM

Należy wspomnieć współpracę organizacyjną w ramach Sekcji Pastoralistów Polskich w czasach, kiedy funkcję przewodniczącego Sekcji pełnili pastorałiści krakowscy: ks. prof. Jan Wal (1992-2002) i ks. prof. Maciej Ostrowski (2002-2007)⁵. Na przestrzeni wymienionych lat ks. prof. Kamiński czynnie uczestniczył w wypracowywaniu programów dorocznych zjazdów pastoralistów polskich, które odbywały się w różnych polskich diecezjach. Podsuwał zarówno ich tematykę, jak i wskazywał na potrzebę oraz możliwości większego uaktywnienia pastoralistów polskich. Na zjazdach tych wygłaszał często referaty. Zawsze kładł nacisk na profesjonalizm naukowy, gdyż – co podkreślał – bardzo zależało mu na tym, by teologia pastoralna znalazła równoprawne i poczesne miejsce wśród innych dyscyplin teologicznych. Był również gorącym orędownikiem współpracy międzynarodowej pastoralistów polskich. Współpracę taką nawiązano w omawianym okresie między teologami-pastoralistami z Europy Środkowo-Wschodniej (Niemcy, Austria, Słowenia, Chorwacja, Węgry, Czechy, Słowacja, Ukraina). Szczególnie cenna była jego rola w nawiązaniu kontaktów z nie-

⁴ Por. „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 56:2009 nr 1 s. 169-179 i s. 196 n.

⁵ W roku 2007 Sekcja Pastoralistów Polskich przekształciła się w Polskie Stowarzyszenie Pastoralistów i Duszpasterzy im. Jana Pawła II, zaś w roku 2010 przemianowano je na Polskie Stowarzyszenie Pastoralistów – zob. <http://www.pspid.pl> [dostęp: 26.10.2013].

mieckojęzyczną teologią pastoralną, której walory, ale także mankamenty znał doskonale. Na zebraniu pastoralistów wskazywał nadto na potrzebę współpracy polskich pastoralistów w obszarze wydawniczym. Wysunięty w trakcie jednego z tych spotkań postulat przygotowania podręcznika teologii pastoralnej zrealizował później ogromnym osobistym wkładem i wysiłkiem organizacyjnym.

5. RELACJE INTERPERSONALNE KS. PROF. DR. HAB. RYSZARDA KAMIŃSKIEGO Z KRAKOWSKIM ŚRODOWISKIEM PASTORALISTÓW

Do ks. prof. Ryszarda Kamińskiego można odnieść w pełni Chrystusowe określenie *verus Israelita*. Tak Chrystus nazwał apostoła Bartłomieja, którego przyprowadził do Niego inny apostoł Filip: „Patrz, to prawdziwy Izraelita, w którym nie ma podstęp!” (J 1, 47). Ks. prof. Ryszard Kamiński jest człowiekiem przejrzystym i do bólu uczciwym. Ceni rzetelną pracę, prostolinijność, uporządkowanie, wytrwałość. Ale jest też osobą wiele wymagającą od innych. Jego uczciwość polega na tym, że sobie zawsze stawiał i stawia identyczne wymagania. Warto też zwrócić uwagę na jego dyspozycyjność. Znamionują ją z jednej strony prostota (łatwo z nim nawiązać kontakt, prowadzić rozmowę), z drugiej zaś uczynność (stara się zawsze drugiego zrozumieć i w miarę możliwości mu pomóc). Za ten dar naukowej i osobowej dyspozycyjności w imieniu całego środowiska pastoralistów krakowskich pragnę dziś wyrazić wdzięczność Księdzu Profesorowi. Osobiście dziękuję za liczne przyjacielskie spotkania i rozmowy telefoniczne, tak bardzo duchowo ubogacające. Dziękując za *już* proszę o *jeszcze*. Ale nie tylko w tym kontekście osobistym, subiektywnym, pragnę spojrzeć na sprawę, mam przede wszystkim na względzie autentyczne dobro Kościoła i nauki teologicznej w Polsce. Niech dobry Bóg obdarza hojnie łaską i pomnaża siły, tak nadwątlone przez różne krzyże i cierpienia, by Ksiądz Profesor przez długie jeszcze lata mógł pomnażać dorobek teologii pastoralnej w Polsce i ubogacać nas wszystkich swoim nietuzinkowym istnieniem.